

První rok odchyty ptáků metodou CES na Bohdanečském rybníce

The first year of bird catching by the CES method on Bohdanečský pond

Světlana Vránová

AOPK ČR, stř. Pardubice, B. Němcové 2625, 530 02 Pardubice

Projekt CES je mezinárodní odchyťová akce. Výsledky jsou získávány konstantní metodikou v hnízdní sezóně v průběhu minimálně 5 za sebou jdoucích let. V každém roce je potřeba provést 9 odchyťů, přičemž jeden odchyť trvá přesně 6 hodin. Metodika dále předpokládá záruku chytání každoročně ve stejných termínech, ve stejných hodinách, na stejných místech, do stejného počtu sítí stejné kvality apod. Kroužkovatelé do terénních deníků povinně zapisují řadu údajů. Z takto získaných výsledků je možné sledovat změny velikosti populací jednotlivých druhů ptáků, případně i reprodukční úspěšnost jednotlivých druhů v dané sezóně.

V roce 2004 se k projektu CES, probíhajícímu v zahraničí, prvně připojila i Česká republika.

Jednou z důležitých podmínek metodiky je docílení udržení neměnnosti přírodních podmínek na odchyťových stanovištích v průběhu celého období monitoringu. Dodržení této podmínky předpokládá v případě nutnosti vysekávat či upravovat dorůstající křoviny apod. Vzhledem k tomu se jako ideální území pro provádění projektu CES jeví zvláště chráněná území, kde je možné potřebné podmínky vytvářet a udržovat v rámci plánovaného managementu. NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka je ornitologicky atraktivní lokalitou a již několik let zde probíhají pravidelné kroužkovací akce. Projekt CES je proto vhodným doplňkem již probíhajících výzkumů. K projektu CES byla vybrána odchyťová stanoviště na Polákově poloostrově. V prvním roce akce Polákův poloostrov nebyl součástí NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka (nacházel se v ochranném pásmu), od roku 2005 však dochází ke změně hranic NPR a Polákův poloostrov, včetně odchyťových stanovišť CES, se stane součástí NPR. Odchyty jsou prováděny do 7 desetimetrových sítí, natažených ve třech liniích v rákosině v jižní části Polákova poloostrova. Porosty okolo sítí jsou tvořeny převážně podmáčeou rákosinou, na začátku dvou linií jsou i křoviny.

Prvního ročníku odchyty ptáků metodou CES na Bohdanečském rybníce se zúčastnilo celkem 5 ornitologů – František Bárta, který zajistil chytání ve čtyřech termínech, Jan Horák s Kryštofem Harantem a Jiří Veselý, kteří chytali ve dvou termínech a Světlana Vránová, která chytala v jednom termínu.

Výsledky

V roce 2004 bylo v rámci projektu CES na Bohdanečském rybníce okroužkováno a kontrolováno celkem 215 ptáků 29 druhů nových pro CES („pták nový pro CES“ je pták, který je buď nově kroužkovaný, nebo se jedná o kontrolu ptáka kroužkovaného při jiné příležitosti, než je některý z odchytů CES). Kromě toho bylo kontrolováno celkem 23 retrapů ptáků kroužkovaných v rámci CES. Dohromady rukama kroužkovatelů v průběhu CES prošlo 238 ptáků. Nejčastěji kroužkovaným i kontrolovaným druhem byl rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*) a budníček menší (*Phylloscopus collybita*), dále sýkora modřinka (*Parus caeruleus*), sýkora koňadra (*Parus major*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) a pěnice slavíková (*Sylvia borin*). K nejzajímavějším úlovkům v rákosině bezesporu patří sýkora uhelníček (*Parus ater*). Celkový přehled odchycených ptáků je uveden v tabulce.

Tab. 1: Přehled ptáků odchycených v rámci odchytu ptáků metodou CES na Bohdanečském rybníce v roce 2004.

Tab.1: List of bird species caught during bird catching by the CES method on Bohdanečský pond in 2004.

	Nové druhy/New speices			Retrap	Celkem/Total
	ad.	juv.(1K)	Celkem/Total		
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	3	–	3	1	4
<i>Acrocephalus palustris</i>	3	1	4	–	4
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	44	17	61	14	75
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	–	1	1	–	1
<i>Aegithalos caudatus</i>	2	–	2	–	2
<i>Carduelis chloris</i>	1	8	9	–	9
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1	–	1	–	1
<i>Emberiza citrinella</i>	3	–	3	–	3
<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	2	5	1	6
<i>Erithacus rubecula</i>	–	2	2	–	2
<i>Ficedula albicollis</i>	1	2	3	–	3
<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	–	1	–	1
<i>Locustella luscinioides</i>	–	1	1	–	1
<i>Luscinia megarhynchos</i>	4	1	5	2	7
<i>Motacilla alba</i>	2	–	2	–	2
<i>Parus ater</i>	–	1	1	–	1
<i>Parus caeruleus</i>	5	22	27	–	27
<i>Parus major</i>	4	9	13	–	13
<i>Parus montanus</i>	3	–	3	–	3
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	–	1	–	1
<i>Phylloscopus collybita</i>	13	16	29	2	31
<i>Phylloscopus trochilus</i>	–	2	2	–	2
<i>Prunella modularis</i>	1	1	2	–	2
<i>Remiz pendulinus</i>	3	4	7	–	7
<i>Sylvia atricapilla</i>	7	5	12	1	13
<i>Sylvia borin</i>	8	–	8	2	10
<i>Troglodytes troglodytes</i>	–	1	1	–	1
<i>Turdus merula</i>	4	–	4	–	4
<i>Turdus philomelos</i>	1	1	2	–	2
Celkem	118	97	215	23	238

Z tabulky je patrné, že počet odchycených starých ptáků mírně převyšuje počet letošních mlád'at. V prvních třech termínech odchytů byli chytáni výhradně staří ptáci, letošní mlád'ata se objevila prvně při odchytu 7.6. (pouze 7 mladých sýkor koňader). Při odchytu 12.6. byli kroužkováni pouze dva mladí ptáci (drozd zpěvný a moudivláček lužní). Ve větší míře se mladí ptáci začali chytat počínaje šestým termínem (24.6.). Průměrně bylo při jedné akci odchyceno 27 ptáků (nejvíce 40 – 15.7., nejméně 17 – 21.5.).

První ročník projektu CES na Bohdanečském rybníce byl provázen určitými organizačními problémy. Přesto se nakonec podařilo zajistit chytání ve všech termínech a akce byla úspěšně dokončena. Patří za to velký dík všem zúčastněným kroužkovatelům. Od roku 2005 bude realizaci odchytu metodou CES na Bohdanečském rybníce zajišťovat a koordinovat pardubické středisko Agentury ochrany přírody a krajiny. Zájemci, kteří by se chtěli do této práce zapojit, se mohou hlásit u autorky tohoto příspěvku.

Summary

Bird catching by the CES method started in 2004 in nature preserves Bohdanečský pond and pond Matka (Eastern Bohemia). During 9 catching sessions lasting 6 hours each, 215 birds belonging to 29 species were caught using 70 m of mist-nests (for details, see Tab. 1).